

Αυστριακῆς Κυβερνήσεως. Οὐχ' ἤττον σπουδαία ὑπῆρξεν ἡ τῶν βακτηριδίων ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ, ἥτις νέαν ἐποχὴν ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν κολλητικῶν νοσημάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1878 κατέδειξεν, ὅτι τὰ βακτηριδία μόνον μέχρι ὀρισμένου ἐλαχίστου ὁρίου θερμοκρασίας τοῦ αἵματος ἐπενεργοῦσιν ὡς φοβερά θανατηφόρα σπέρματα, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, ὅτι εἰς ζῶα ἀνωτέρας θερμοκρασίας ἡ βλαβερὰ ἐπενέργεια αὐτῶν ἐκλείπει. Κατὰ τὸ 1882 ἐφεῦρε τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς χολέρας τῶν ὀρνίθων διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ μὲ τεχνητῶς ἐξησθενωμένα σπέρματα τῆς νόσου, ἅτινα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδεῖς μύκητες.

Ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν ἀνακαλύψεων, αἷς παραλείπομεν, σπουδαιότερα πασῶν εἶνε ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐφευρεσίς του τοῦ ἐμβολιασμοῦ πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς λύσσης. Ἡ κολλητικὴ ὕλη, τῆς ὁποίας ἡ φύσις πιθανότατα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδής, διὰ τῆς μεταδόσεως αὐτῆς εἰς σειράν τινα ζώων, καὶ μάλιστα πιθήκων, βαθμυδὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξασθενοῦται, ὥστε μεταδιδόμενη διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἰς κύνας καὶ ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους καθίσταται ἀκίνδυνος καὶ προφυλάττει συγχρόνως ἀπὸ τῆς λύσσης ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἐμβολιασμός ἐκτελεῖται ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικίνδυνον δῆξιν, πρὸ τῆς ἐκρήξεως ὅμως τῆς ἀσθενείας.

Ἡ τελευταία αὕτη μεγάλη ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ τῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ προφυλάξεως ἀπὸ τῆς λύσσης καὶ τῆς μετὰ

τὴν δῆξιν θεραπείας αὐτῆς ἔχει καὶ τοῦτο τὸ σπουδαῖον, ὅτι θέτει νέας βάσεις θεραπευτικοῦ συστήματος τῶν ὁμοίας φύσεως νοσημάτων, ὧν ἡ θεραπεία καὶ προφύλαξις καθίσταται συνεπεία τῆς ἀνωτέρω ἀνακαλύψεως εἰς τὸ μέλλον ἀπλῶς ζήτημα χρόνου. Δικαίως ὅθεν ἐθεωρήθη αὕτη ὡς ἡ σπουδαιότερά ὅλων τῶν προηγουμένων του, δοῦσα μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ προκαλέσασα τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου.

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς γῆς συρρέουσι καθ' ἐκάστην ἀσθενεῖς εἰς τὸ ἐν Παρισίοις θεραπευτήριόν του, ὅπου ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος θεραπεύονται ὑπὸ νοσήματος, ὅπερ μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐθεωρεῖτο ἀνίατον καὶ καθ' οὗ ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ. Πόσαι ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ὀφείλουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν τῷ ἐξόχῳ ἐπιστήμονι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους! Πόσαι χιλιάδες εἰς τὸ μέλλον θὰ ὀφείλωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνακάλυψίν του! Ὅποιαν ἀσπίδα κατὰ τῆς φοβερᾶς τοῦ θανάτου ῥομφαίας ἐφεῦρε τὸ μικροσκοπίον αὐτοῦ!

Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς δόξα, πρὸ τῆς ὁποίας μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης δεόν νὰ κλίνη τις τὸ γόνυ. Ἀληθῶς οἱ συμπολιταὶ του πρέπει νὰ σεμνύνονται ἐπὶ τούτῳ, καὶ οὐδεμίαν περιττολογίαν λέγουσιν, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος.

ΑΡΧΑΙΑ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Αἱ παντὸς εἶδους νοθεύσεις τῶν τροφίμων καὶ αἱ ὅσῃ μέραι ἀνακαλυπτόμεναι ἐν αὐτοῖς ἐπιβλαβέσταται μικροσκοπικαὶ οὐσίαι καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν βάσεων τῆς μαγειρικῆς τέχνης καὶ τὴν ἀνύψωσιν αὐτῆς εἰς ἀληθὴ ἐπιστήμην.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέχνην, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ᾔνῃ τις κοιλιόδουλος εἴτε γαστρίμαργος κατὰ τὴν κοινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅπως φροντίζῃ περὶ τῆς παρασκευῆς τῶν ἐδεσμάτων. Ἡ τροφὴ ἡμῶν, καὶ ἡ ἀπλουστάτη ἀκόμη, ὀφείλει ὄχι μόνον τοὺς ἰστούς τοῦ σώματος νὰ συντηρῇ καὶ ἀναπληρῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ νεῦρα καὶ δι' αὐτῶν τὸ πνεῦμα νὰ ἐνισχύῃ καὶ ζωογονῇ· οὗτος δὲ εἶνε ἀκριβῶς ὁ σκοπὸς τῆς μαγειρικῆς τέχνης, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις προέβη πάντοτε ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν.

Μεγάλῃ ἀληθῶς παρατηρεῖται σχέσις μετὰξὺ τῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστου λαοῦ καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ τροφῆς καὶ μαγειρικῆς τέχνης. Ἀπλῇ, καθαρᾷ καὶ τονικῇ εἶνε ἡ γερμανικὴ τροφὴ ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ ἐν μέρει μέχρι τῆς σήμερον. Ἄκρα λεπτότης χαρακτηρίζει τὴν γαλλικὴν μαγειρικὴν, ὡς ἀνεπτύχθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου ΙΔ'. Πρακτικὴ ὅλως εἶνε ἡ βάσις τῆς ἀγγλικῆς μαγειρικῆς, σκοπούσης τὴν θρέψιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ σώματος. Γλυκεῖα ἀβρότης διακρίνει τὴν ἰταλικήν, τραχεῖα λιτότης τὴν ἰσπανικὴν. Ἐγγρατέα, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐπιβαλλομένη, κανονίζει τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς παρὰ τοῖς ἀνατολικῶς λαοῖς.

Ἡ στενὴ αὕτη σχέσις τῆς μαγειρικῆς μετὰ τῶν ἐθνικῶν ἰδιοτήτων ἐκάστου λαοῦ καὶ ἐκάστης ἐποχῆς καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσιν καὶ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν τῆς μαγειρικῆς. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρὰ τοῖς διαφο-

ροις λαοῖς καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους παρεσκευάζετο ἡ τράπεζα, καὶ ἡ ποιότης τῶν ἐπ' αὐτῆς τιθεμένων ἐδεσμάτων εἶνε, ὅπως καὶ αἱ στολαί, τὰ ὅπλα, αἱ ψυχαγωγίαι τοῦ λαοῦ καὶ οἱ χοροί, ἰδιᾶζον χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος ἐκάστης ἐποχῆς καὶ ἐκάστου λαοῦ. Ὅπως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν σημερινῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἡ ἀνάπτυξις, οὕτω καὶ ἡ τῆς μαγειρικῆς, ἵνα καλῶς ἐννοηθῇ, δεόν νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ μαγειρικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν ἦτο ἀρχικῶς ἀπλουστάτη. Οἱ Ὀμηριοὶ ἥρωες ἐτρέφοντο κυρίως μὲ κρέατα καὶ οἶνον. Ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῦλάχιστον καὶ Ὀδυσσεΐα πολὺ ὀλίγα πλὴν τούτων φαγητὰ ἀναφέρονται. Τὰ λάχανα φαίνονται κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἄγνωστα. Κατὰ τὰς εὐωχίας διενέμοντο εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας παχέα τεμάχια τῶν θυμάτων καὶ ἐπίνετο κεκραμένος οἶνος, ἐξ οὗ ὁ Νέστωρ ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ μῆγμά τι διὰ τῆς προσθήκης αἰγείου τυροῦ καὶ μέλιτος, περιεφέρετο δὲ καὶ ἄρτος ἐντὸς καλαθίων. Ἐτρωγον καθήμενοι ἕκαστος πρὸ ἰδιαιτέρας μικρᾶς τραπέζης, πάντοτε ὅμως ἡ κυρία των τροφῶν ἦτο ἐκ κρεάτων, ἰδίως ἡμέρων ζώων. Τῆς θήρας ὁ σκοπὸς ἦτο τότε ἡ ἐξολόθρευσις μᾶλλον βλαβερῶν ἀγρίων ζώων ἢ ὁ πορισμὸς τροφῆς. Ὁ Ὀμηρὸς βεβαίως περιγράφει κυρίως τὰς εὐωχίας τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες εἶχον ἀφθονίαν ποιμνίων. Οἱ ποιμένες ἐθεωροῦντο ἐν ταῖς αὐλαῖς σπουδαῖα πρόσωπα, ὡς π. χ. ὁ θεὸς σὺβώτης τοῦ Ὀδυσσεῦς, ὅτε ὁ κύριός του ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπαίτου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἀμέσως ἔσπευσε νὰ σφάξῃ χοῖρον καὶ παρασκευάσῃ αὐτὸν διὰ τὸν ξένον.

Ὁ πτωχὸς λαός, ὅστις δὲν εἶχε ποιμνία, ἔζη ἐκ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ ἴσως ἔτρωγε καὶ καρπούς, ἀν καὶ παρ' Ὀμήρῳ οὐδὲ ὁλῶς ἀναφέρονται. Ὁ κύκλωψ ἔπινεν εἰς με-

γάλην ποσότητα γάλα και κατεβρόχθιζεν, δσάκις ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχη, ἀνθρώπειον κρέας. Οἱ θεοὶ ἐτρέφοντο μὲ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ καὶ ἐτρέποντο ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν θυμάτων ἀνερχομένης κνίσσης. Ἡ ἀπλότης ἐκείνη διετηρήθη ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἰδίως δὲ ἐν Σπάρτῃ, ὅπου κατὰ νόμον τοῦ Λυκούργου εἰς οὐδὲνα ἐπετρέπετο νὰ τρώγῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἀλλ' ὥφειλεν ἕκαστος νὰ φέρῃ εἰς τὰ συσσίτια τὸ ἄλευρον, τὸν οἶνον, τὰ σῦκα καὶ τὸ ἔλαιόν του.

Ὁ μέλας ζωμός, συνιστάμενος ἐξ αἵματος, ἀλεύρου καὶ τεμαχίων κρέατος, ἦτο περίφημος ἀλλὰ καὶ ἐπιφοβὸς συγχρόνως εἰς τοὺς τὴν Σπάρτην ἐπισκεπτομένους ξένους.

Ἐν Ἀθήναις ἡ μαγειρικὴ τέχνη ἔλαβε ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ἕνεκα τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῶν ἡθῶν, τῆς τρυφῆς καὶ πολυτελείας καὶ ἐν γένει τῆς θεραπείας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἡρξάντο, ἐκτὸς τῆς ἀρχικῆς ἐκ κρεάτων τροφῆς, ἣν διετήρησαν, νὰ κάμνωσι χρῆσιν καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς φύσεως, καὶ διὰ τεχνικῆς αὐτῶν μίξεως καὶ παρασκευῆς ὅχι μόνον τὴν λεπτὴν αὐτῶν γεῦσιν νὰ ἱκανοποιῶσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰσχυροποιήσεως καὶ ζωογονήσεως τοῦ σώματος καὶ τῶν νεύρων νὰ φροντίζωσι. Προσέλαβον τοὺς ἰχθῦς, οἵτινες προηγουμένως ἦσαν ἄγνωστοι ὡς τροφή, τοὺς καρπούς καὶ τὰ λάχανα, καὶ τὴν μαγειρικὴν τέχνην ἐπραγματεύθησαν ὁ Μίτοικος, Ἀκτίδης Φιλόξης, Ἡγεμῶν ὁ ἐκ Θάσου καὶ ὁ Ἀρχίστρατος, ὅστις μάλιστα συνέγραψε καὶ μαγειρικὸν σύγγραμμα ἐν ποιητικῇ μορφῇ.

Παρεγείμιζον τὰς ὀρνίθιας, τὰς ἰνδικὰς ὀρνίθιας καὶ τὰ ἀρνία. Ἐγνώριζον πολλοὺς τρόπους προπαρασκευῆς τῶν θαλασσίων καὶ ποταμίων ἰχθύων καὶ μετεχειρίζοντο πολλὰ καὶ διάφορα ἀρτύματα. Κατεσκεύαζον παντοειδεῖς ζωμούς καὶ ἐμβάσματα. Ὁ Θεαρίων ἦτο περιβόητος διὰ τὴν ἐφεύρεσιν διαφόρων πλακούντων, καὶ οἱ Καππαδόκες ἤξευρον νὰ κατασκευάζωσιν ἐκ μέλιτος τοῦ Ὑμηττοῦ ἐξάίρετα καὶ πολύτιμα γλυκίσματα, λευκὰ ὡς τὸ γάλα καὶ ἡρτυμένα μὲ ἀναρίθμητα ἀρωματικά χόρτα.

Ὁ λαὸς ἐξ ἑβραϊῶς ἀκόμη ἐξ ἄρτου καὶ ἐλαίου, καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τοῖς διαλόγοις τοῦ Πλάτωνος ὑπολογίζων τὰ ἐξοδα τῆς διατροφῆς λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς τιμὰς τῶν ἀπλῶν καὶ ἀρχικῶν τούτων τροφίμων.

Μὲ ὅλην τὴν λεπτότητα καὶ τελειοποίησιν τῆς διατήρησιν ἡ ἐλληνικὴ μαγειρικὴ πάντοτε ἰδανικὸν χαρακτηῖται. Ἡ ἐλαφρά, τονικὴ καὶ ζωογόνος τροφή, δι' ἧς τὸ σῶμα καθίσταται εὐκόλως καὶ πρόθυμος ὑπὲρ τῆς τοῦ πνεύματος, ἐθεωρεῖτο ὡς μόνος σκοπὸς τῆς ἐλληνικῆς γαστροσοφίας. Τὰ συμπόσια τῶν Ἑλλήνων οὐδέποτε μετετράπησαν, κατ' ἀρχὴν τοῦλάχιστον, εἰς γαστριμάργους πολυφαγίας, ἀλλ' ἦσαν κοινωνικαὶ συναναστροφαί, ἐν αἷς ἡ θεραπεία τῆς γεύσεως ἐσκόπει μόνον νὰ παράσχῃ μεγαλῆτερον θέλητρον εἰς τὴν πνευματικὴν ἡδονὴν τῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἂν ἐνίοτε παρὰ ζωηροῖς νεανίαις, ὡς π. χ. παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ συνέβαινον κραιπάλαι καὶ ὄργια, τοῦτο ἦτο ἐξάίρεσις, ἥτις ὑπὸ πάντων γενικῶς ἐθεωρεῖτο ἐπίφορος. Τὸ συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος ἦτο πάντοτε πρότυπον καὶ κανὼν εἰς τὰς εὐωχίας κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ ἀττικὸν ἕλας ἔμενε καὶ ἐν τῇ μαγειρικῇ τὸ ὠραιότερον ἄρτυμα.

Ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες καταλιπόντες τὴν ἀρχικῶς τραχεῖαν καὶ πολεμικὴν τοῦ βίου των ἀπλότητα, ἤρξαντο δουλικῶς νὰ μιμῶνται τὰ ἥθη τῶν ὑποδουλωθέντων πολιτικῶς Ἑλλήνων, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἔχωσι τὴν παραμικρὰν εὐαισθησίαν διὰ τὰς εὐγενεῖς καὶ ἰδανικὰς ἀπολαύσεις τῶν ἐλληνικῶν συμποσίων.

Οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν πτώσιν τῆς δημοκρατίας καὶ ἐπὶ τῆς δεσποτείας τῶν Καيسάρων ἔλαβον ὡς βάσιν τὴν ἐλληνικὴν μαγειρικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐφάνη ὅτε μὲν γελοία ὅτε δὲ φρικώδης ἡ μανία τοῦ μεγαλείου, ἥτις εἶχε καταλάβει τοὺς δεσπότης τοῦ κόσμου, ὠθοῦσα αὐτοὺς μέχρι παραφροσύνης εἰς πᾶν τὸ γιγαντιαῖον καὶ τερατώδες. Ἡ μαγειρικὴ, τὴν ὁποίαν εἶχον παραλάβει, ἐξηχρειώθη δι' ἀνοήτου σπατάλης. Ἐξέλεγον τὰ παραδοξότερα πρᾶγματα πρὸς τροφήν των, μόνον καὶ μόνον διότι ἦσαν βαρυτιμότερα καὶ δυσποριστότατα. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ὑπέρμετρος γαστριμαργία. Ἐβάρυνον τὸν στόμαχόν των μὲ ἀναρίθμητα φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ προσέβησαν εἰς τοσοῦτο παραφροσύνης, ὥστε μετὰ τὸ πέρας ἐκάστης εὐωχίας μετεχειρίζοντο ἐμετικά μέσα, ὅπως δυνηθῶσιν ἐκ νέου ν' ἀρχίσωσι τὸ φαγητόν. Ἐμιμοῦντο ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐλληνικὴν μαγειρικὴν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου προσέθετον τὰς μᾶλλον ἀπιστεύτους ἀηδίας, καὶ τὸ ἀττικὸν ἕλας δὲν ἐχρησίμευε πλέον ὡς ἄρτυμα.

Αἱ Ῥωμαῖκαι εὐωχίαι ὁμοιάζον ἐπίσης ὀλίγον μὲ τὰ ἐλληνικὰ συμπόσια, ὡς οἱ ἄγριοι τῶν ξιφομάχων ἀγῶνες μὲ τὴν εὐγενῆ πάλην τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Σταδίῳ καὶ ἐν Ὀλυμπίοις. Ἀντὶ τῶν εὐγενῶν αἰδῶν, οἵτινες ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἡδὴ χρόνων προσελαμβάνοντο εἰς τὰ ἐλληνικὰ συμπόσια, προσήρχοντο εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς εὐωχίας βωμολόχοι καὶ ἄβραϊ, κακοῦθεις χορεύτριαι, ὅπως εἰς τὰ χαλαρωθέντα νεῦρα τῶν ὑπὸ ἀηδεσμάτων ἀπολαύσεων καταβληθέντων συνδαιτυμόνων παράσχῃσι νέα θέλητρα.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς μανίας ταύτης διετήρησε ὡς καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ γαστρονομία εὐγενῆ τινα χαρακτῆρα. Ἡ ἀνόητος σπατάλη ἐφαίνετο τοῦλάχιστον ἐξωτερικῶς ὑπηρετοῦσα λεπτὰς καὶ εὐγενεῖς ἀπολαύσεις, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἐξετίμων εἰσέτι τὴν ἐλληνικὴν καλαισθησίαν καὶ μόρφωσιν, καὶ δὲν εἶχον ἐκπέσει ἀκόμη εἰς τὴν παντελῆ κυνικὴν ἀναισθησίαν τῶν χρόνων τῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ περίφημος διὰ τὴν παροιμιώδη σπατάλην τοῦ Λούκουλλος εἶχεν ἀρκοῦσαν μόρφωσιν καὶ εἰς σπουδαίας ὑποθέσεις· ὡς στρατηγὸς ἐδειξε μεγάλην ἱκανότητα, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ σπατάλῃ του ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν καλαισθησίαν. Εἶχεν ἐν τῷ μεγάρῳ του διαφόρους αἰθούσας ἀφιερωμένας ἐκάστην εἰς ὀρισμένον θεόν. Δι' ἐκάστην τῶν αἰθουσῶν τούτων ἦσαν ἰδιαιτέροι μάγειροι εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὰ δεῖπνα ὀρίζοντο ἐκ τῶν προτέρων δι' ἐκάστην ἡμέραν ἐν διαφόρῳ αἰθούσῃ. Ὅτε ὁ Κικέρων καὶ ὁ Πομπήιος τὸν ἐπέσκεφθησαν, διέταξε νὰ ετοίμασθῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἀπόλλωνος γεῦμα, τοῦ οἵοιου τὴν πολυτέλειαν καὶ λαμπρότητα οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα σήμερον. Αἱ αἰθούσαι αὗται ἦσαν κεκοσμημέναι μὲ ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῆς τέχνης, ὅσα ἀνεφέροντο εἰς τὴν μυθολογίαν ἐκάστου θεοῦ, δσάκις δὲ ἡ συνδιάλεξις ἔπαυεν, ἀπήγγελλον ὀρισμένοι ἀναγνώσται ποιήματα πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τούτου. Ὁ Λούκουλλος αὐτὸς ἦτο ἐγκρατής. Ἡ ὑπέρμετρος αὐτοῦ εἰς τὴν μαγειρικὴν σπατάλη ἦτο ἀπλῇ πολυτέλεια πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ματαιοδοξίας του. Ἡγάπα κυρίως λεπτὰ καὶ ἀπλᾶ φαγητὰ καὶ μετὰ ἰδιαίτερου ζήλου ἐπεμελεῖτο τῆς καλλιτελείας τῶν εὐγενῶν καρποφόρων δένδρων. Εἰς αὐτὸν ὀφείλει ἡ δυτικὴ Εὐρώπη τὰ κεράσια, διότι αὐτὸς πρῶτος μετέφερεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ δένδρα ταῦτα, τῶν ὁποίων τοὺς ἐξαίρετους καρπούς εἶχε γνωρίσει ἐν τῇ κατὰ τοῦ Μιθριδάτου ἐκστρατείᾳ του· ἄλλως τε τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς τὰ κεράσια εἶχον καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρες, ὡς ὁ Ποτεμκίν, ὁ εὐνοούμενος τῆς αὐτοκρατείας Αἰκατερίνης, ὅστις ἐντὸς οἰκίσκων ὑελίνων

ἐκαλλιέργει δια τὴν τράπεζάν του ἐξαίρετα κεράσια, ὃ δὲ ἄλλως λίαν φειδωλὸς βασιλεὺς Φριδερίκος ὁ μέγας ἐπλήρωνε πρὸς τὸν αὐλικὸν κηπουρὸν του κατὰ μῆνα ἰανουάριον δι' ἕκαστον κεράσιον ἓν τάλληρον, το ὅποιον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχεν ἀξίαν τριπλασίαν τοῦλάχιστον τῆς τοῦ σημερινοῦ ταλλήρου. Οἱ μάγειροι κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους κατεῖχον ἰδιόζουσαν ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ δὲν συγκατεριθμοῦντο μετὰ τῶν λοιπῶν οἰκιακῶν ὑπηρετῶν. Ἐπληρόνοντο λίαν ἀδρῶς καὶ δι' ἐκάστην νέαν γαστρονομικὴν ἐφεύρεσιν τῶν ἀντημεῖνον δι' ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἐδωρήσατο εἰς τὸν μάγειρον τῆς Κλεοπάτρας ὀλόκληρον πόλιν μὲ ὅλας τὰς προσόδους αὐτῆς πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν γαστρονομικῶν ἐφευρέσεών του. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἦτο περίφημος ὁ Ἀπίκιος διὰ τὴν μαγειρικὴν του τέχνην καὶ τὰς ἐκτάκτως μεγάλας ἐν αὐτῇ δαπάνας· ἐφεῦρεν ἰδιαίτερα πλακούντια καὶ ἐμβάσματα καὶ ἐγίνωσκε τὴν σήμερον ἄγνωστον τέχνην τοῦ διατηρεῖν νωπὰ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ ὀστρεῖδια. Ἐπεμπε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ὅτε οὗτος ἐπολέμει κατὰ τῶν Πάρθων, καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὀστρεῖδια, ἅτινα ἐφθάνον ἐκεῖ τόσον νωπὰ ὥστε εἶχον ἀλιευθῆ κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, καὶ περιεποίησαν αὐτῷ τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Πρὸς κατασκευὴν ἐμβασμάτων διαφόρων φαγητῶν ἐδαπάνησε χρηματικὸν ποσὸν ἰσοδυναμοῦν πρὸς 5,625,000 σημερινῶν φράγκων, καὶ ἡυτοκτόνησε διὰ δηλητηρίου, ὡς ὑπελόγησεν ὅτι ἡ περιουσία αὐτοῦ ἐμειώθη εἰς 225,000 φράγκα, ποσὸν δι' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ συντηρηθῇ. Ἐν ὅλῃ ὁμοῦ τῇ παραφροσύνῃ του ταύτῃ εἶχεν ὁμολογούμενως καλαιοθησίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν φαγητῶν του, ἅτινα διέκρινε ἰδιόζουσα λεπτότης. Μετ' οὐ πολὺ ὁμοῦ κατέστη ἡ μαγειρικὴ δούλη ἀπλῶς τῆς ἀγριωτέρας καὶ μᾶλλον παραφόρου γαστρυμαργίας, καθ' ἣν ἡμιλλῶντο τίς νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸν ἄλλον κατὰ τὰς μᾶλλον ἀποτροπαίους παραφοράς, καὶ οὕτω ἄνευ ἰδίας ἀπολαύσεως κατεσπαταλῶντο τὰ εἰσοδήματα ὀλοκλήρων ἐπαρχιῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ Βιτέλλιος εἰς γεῦμα δοθὲν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων ἄλλων ἐδεσμάτων παρέθηκεν 7000 πτηνὰ καὶ

2000 ἰχθῦς. Ὁ υἱὸς τοῦ Αἰνοβάβρου παρακαθίσας περὶ τὸ λυκαυγὲς εἰς τὴν τράπεζαν διέμεινε μέχρι τῆς ἐπομένης πρωῒας μετὰ τῶν ἄλλων συνδαιτυμόνων, ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο κτηνώδους του πολυφαγίας καὶ κραιπάλης κατέστη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἄλλην τροφήν. Ὁ Κλαύδιος ἐδήλωσε δημοσίᾳ ὅτι προὔτιμα πινάκιον μυκήτων πάσης δόξης στρατηγικῆς, ὃ δὲ Τιβέριος κατηνάλωσε πολὺν χρόνον ἐπὶ τῆς νήσου Capri ἀποκλειστικῶς εἰς ἀνόητα ἄσκοπα γεύματα. Ὁ Τέτας συνειδίδεν ἐν τοῖς συμποσίοις του νὰ τρώγῃ τὰ διάφορα φαγητὰ κατὰ τοιαύτην τάξιν, ὥστε ἐκ τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῆς ὀνομασίας τῶν φαγητῶν νὰ συμπληροῦται ὅλον τὸ ἀλφάβητον. Ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς παρουσιάσθη ποτὲ εἰς τὴν συνεδριάζουσαν σύγκλητον, τῆς ὁποίας αἱ σκέψεις καὶ τὰ βουλευματα ἀπέβλεπον σύμψασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, καὶ μετὰ μακρὸν καὶ ἐπίσημον λόγον ὑπέβαλεν αὐτῇ πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ καταλληλοτέρου ἐμβάσματος (σάλτσας), δι' οὗ ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῇ μέγας ἰχθύς, σταλαῖς αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετὰ μακρὰν καὶ σπουδαίαν συζήτησιν ἡ σύγκλητος ἀπεφάνθη ὑπέρ τινος γνωστοῦ τότε ἐμβάσματος, ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀπικίου, συνετάχθη δὲ αὐθιρῇ καὶ ψήφισμα τῆς συγκλήτου καθ' ὅλους τοὺς τύπους, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπισήμως ἐκύρωσε ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ προσαρτήσεως εἰς τὸ κράτος ἐπαρχίας τινός.

Τὰ ἀνωτέρω σχεδὸν ἀπίστευτα γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι, ὅπως εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν γένει τῆς Ῥώμης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων, οὕτω καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν εἶχεν εἰσδύσει ἡ μανία τοῦ νὰ ἐπιδιώκωσι πᾶν τερατῶδες, ἀπίστευτον καὶ ἀδύνατον. Καὶ ἡ ἀνόητος αὕτη μαγειρικὴ ἐξηφανίσθη χωρὶς οὐδὲ ἔχνος νὰ ἀφήσῃ σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἣν ἐπῆνεγκεν ἡ εἰσβολὴ τῶν βαρβάρων. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἤρξατο πάλιν ἐκ νέου ἡ μαγειρικὴ νὰ ἀναφαίνεται καὶ μετὰ πολλὰς ἀποπληνῆσεις, περὶ ὧν ἴσως ἄλλοτε θὰ πραγματευθῶμεν, ἐφθασεν εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκεται σήμερον, διατελοῦσα δυστυχῶς εἰς-ἐτι λίαν ἀτελής.

ΣΠΑΤΑΛΗ ΚΑΙ ΧΡΕΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Πολλάκις ἤκουσα γονεῖς νὰ παραπονῶνται, ὅτι οἱ υἱοὶ των, ἐνῶ ἐν τῷ σχολεῖν κατὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, ἦσαν πάντοτε ἀγαθοὶ καὶ ἐπιμελεῖς, ἐλάμβανον πολὺ καλοὺς βαθμοὺς εἰς τὰ μαθήματά των, καὶ ἐδείκνυν λαμπρὰν συμπεριφορὰν καὶ χρηστὴν διαγωγὴν, κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν αὐτῶν φοιτήσιν ἐγίνοντο σπάταλοι καὶ ἔκαμνον χρέη ἐπὶ χρεῶν. Ὅσον λυπηρὰ καὶ ἂν εἴνε ἡ θέσις τῶν γονέων, ἀναγκαζομένων νὰ ὑποβάλλωνται εἰς παντοίας στερήσεις ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ σπατάλου φοιτητοῦ, δὲν δύναμαι ὁμοῦ ἀπέναντι τοιοῦτων παραπόνων νὰ καταστείλω ἐλαφρόν τι μειδιάμα, προερχόμενον οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἐπιχειρηματικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἥτις μᾶς ἀναγκάζει νὰ γελῶμεν ὅσκις βλέπομεν ἡ ἀκούομεν ἄτοπὸν τι καὶ ἄλογον, ὅσκις παραδείγματος χάριν βλέπομεν ἀνθρώπους περιμένοντας ἀποτελέσματα ἄνευ προὑπαρχόντων αἰτίων, ἢ ἐλπίζοντας νὰ θερίσωσιν ὃ τι δὲν ἔσπειραν.

Τὸ νὰ βυθιμίζῃ τις τὰ ἔξοδά του ἀναλόγως πρὸς τὰ μέσα του, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ἀνάγκην ξένης βοήθειας, εἶνε

μεγάλῃ τέχνῃ, τὴν ὁποίαν πολὺ ὀλίγοι γνωρίζουσι τελείως, πολλοὶ δὲ ἢ οὐδέποτε ἢ μόλις μετὰ μακρὰν ἐν τῷ βίῳ ἀλγεινὴν πείραν κατορθώνουσι νὰ μάθωσιν.

Εἶνε πολὺ ἐσφαλμένη καὶ ἄδικος ἡ συνήθης δοξασία, ὅτι πάντες, ὅσοι βυθίζονται εἰς χρέη, εἶνε κοῦφοι καὶ ἄσωτοι ἄνθρωποι.

Ἡ σπατάλη κατὰ μέγα μέρος προέρχεται ἐκ δύο αἰτιῶν: ἐκ τῆς ἀνικανότητος καὶ ἀπειρίας ἐν τῇ διαχειρίσει χρημάτων καὶ ἐξ ἐσφαλμένων ἰδεῶν περὶ εὐγενείας καὶ καλῆς ἀγωγῆς. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι οἰκονόμοι, προσπαθοῦσιν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ περιορίσωσι τὰ ἔξοδά των καὶ τὰ περιορίζουσιν ἐνίοτε — ἀλλ' ἄνευ ὠφελίμου ἀποτελέσματος. Οἰκονομοῦσιν ἄφ' ἑνὸς καὶ σπαταλῶσιν ἄφ' ἑτέρου, χωρὶς καθόλου νὰ συναισθάνωνται τί πράττουσι, διότι ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἡλικίας οὐδέποτε ἔλαβον τὴν ἀναγκαίαν ἀγωγὴν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἀληθοῦς οἰκονομίας.

Οἱ πλεῖστοι τῶν γονέων νομίζουσιν, ὅτι ἐκτελοῦσιν ἀρκούντως τὸ καθήκον των ὅσον ἀφορᾷ τὴν οἰκονομίαν, ἐὰν